

Європейська інтеграція та співробітництво в енергетиці

КНИГА СТУДЕНТА (МОДУЛЬ ЖАНА МОНЕ
101048079 — EU4SMARTED — ERASMUS-JMO-2021-
HEI-TCH-RSCH)

Юлія Мирошніченко, Світлана Колосок

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ | 2022

Funded by
the European Union

Ця книга студента з'явилася завдяки фінансуванню модуля Жана Моне «Розумне енергетичне співробітництво в Європі: освітній проєкт для молодіжних лідерів (EU4SmartED)» Європейським Союзом. Курс «Європейська інтеграція та співробітництво в енергетиці» заплановано до викладання з 2022 по 2024 рік на базі кафедри управління імені Олега Балацького Сумського державного університету.

Метою курсу «Європейська інтеграція та співробітництво в енергетиці» є досягнення студентами сучасного конструктивного, управлінського мислення та системи спеціальних знань для розуміння комплексності сучасних енергетичних перетворень у Європі та світі. Ця книга призначена для підготовки здобувачів освіти багатьох спеціальностей: економіки, менеджменту, державне управління, ІТ, будівництва тощо.

Очікуваними результатами від викладання курсу у здобувачів освіти стане:

- підвищений інтерес до розуміння та участі Європейського Союзу, що веде до більш активної громадянської позиції;
- покращення можливості працевлаштування для молодих випускників за рахунок включення європейського виміру в їхнє навчання.

**Funded by
the European Union**

Фінансується Європейським Союзом. Висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає послуги, не може нести за них відповідальність.

Зміст

1 Силабус навчальної дисципліни	4
2 Програма навчальної дисципліни.....	13
3 Регламент дисципліни.....	14
4 Узгодження результатів навчання з методами викладання, навчання та оцінювання.....	17

1 Силабус навчальної дисципліни

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Європейська інтеграція та співробітництво в енергетиці
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту. Кафедра управління імені Олега Балацького
Розробник(и)	Мирошниченко Юлія Олександрівна, Колосок Світлана Іванівна
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти, НПК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 3-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг дисципліни становить 5 кредитів ЄКТС, 150 годин, з яких: за денною формою 32 годин становить контактна робота з викладачем (16 годин лекцій, 16 години практичних занять, 118 години самостійної роботи); за заочною формою 16 годин становить контактна робота з викладачем (8 годин лекцій, 8 годин практичних занять, 134 години самостійної роботи).
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для всіх освітніх програм
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Для всього контингенту здобувачів крім програм 071 “Облік, аудит і оподаткування в міжнародному бізнесі”, 292 “Міжнародні економічні відносини”, 051 “Економіка і бізнес”, 281 “Державна служба”

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є досягнення студентами сучасного конструктивного, управлінського мислення та системи спеціальних знань для розуміння комплексності сучасних енергетичних перетворень у Європі та світі. Курс зосереджується на євроінтеграційному співробітництві в енергетиці, економічному управлінні енергетикою, а

також пропонує проблемне навчання на перехресті теорії та практики.

4. Зміст навчальної дисципліни

<p>Тема 1 Еволюція енергетичного ринку</p> <p>Поняття енергетичного ринку, його учасники та принципи організації. Оптовий та роздрібний енергоринок. Досвід побудови й функціонування енергоринків Західної Європи та України. Енергетичне Співтовариство. Енергетичний ринок в умовах глобалізації світової економіки.</p>
<p>Тема 2 Конфлікти в енергоменеджменті: постачання та розподіл</p> <p>Організація постачання та розподілу енергії. ENTSO-E. Стандарти ISO 14040, ISO 14044 та у ISO-50001. Конфлікти в енергоменеджменті.</p>
<p>Тема 3 Енергетична політика Європейського Союзу</p> <p>Енергетичні цілі та сучасна енергетична політика ЄС. Агентство Європейського Союзу зі співробітництва регуляторів енергетики (ACER). TEN-E. Енергетична Стратегія 2030. Energy Roadmap 2050.</p>
<p>Тема 4 Альтернативні та відновлювані джерела енергії</p> <p>Поняття альтернативних та відновлюваних джерел енергії. Джерела відновлюваної енергетики. Основні технології відновлюваної енергетики. Використання вторинних енергетичних ресурсів та нетрадиційних джерел енергії енергетики. Законодавча підтримка розвитку сонячної та вітрової енергетики для корпоративних та приватних виробників. Закону України «Про альтернативні джерела енергії».</p>
<p>Тема 5 Політика організації енергоефективної діяльності на регіональному рівні</p> <p>Політика організації енергоефективної діяльності на регіональному рівні: досвід ЄС. Основні завдання регіональної політики щодо реалізації заходів енергоефективності. Інтеграція показників енергетичної сталості в стратегії розвитку на рівні організації. Енергозбереження в житлово-комунальному господарстві. Регіональні програми підвищення енергоефективності в Україні.</p>
<p>Тема 6 Форми та методи європейської інтеграції та співробітництва в енергетиці</p> <p>Співробітництво в рамках європейських та міжнародних органів стандартизації в енергетичній сфері. Форми та методи європейської інтеграції та співробітництва в енергетиці. Інвестиційна підтримка Міжнародних фінансових інститутів (ЄС, ЄБРР, ПРООН, USAID) для проєктів енергозбереження.</p>
<p>Тема 7 Формування енергетичної політики майбутнього</p> <p>Майбутнє енергетичної політики. Інновації на енергетичному ринку як драйвер національної економічної безпеки держави. Зелена енергетика. Концепція Smart Grid.</p>
<p>Тема 8 Прогнози нового енергетичного ринку та ЦСР</p> <p>7 SDG. Модель сталого розвитку енергетики. Поняття та показники екологічної та економічної сталості енергетики. Динаміка показників сталого розвитку енергетики в Україні та в країнах ЄС. Основні напрямки впровадження енергоефективних проєктів та технологій.</p>

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	розуміти відмінності між альтернативною та відновлюваною енергією
PH2	розробляти та втілювати оригінальні та креативні ідеї для забезпечення євроінтеграції та співпраці в енергетиці та сталому розвитку
PH3	розуміти як місцеві, регіональні та глобальні інституції впливають на енергетичні ринки та ціни

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Еволюція енергетичного ринку	
Лк1 "Еволюція енергетичного ринку" (денна)	Поняття енергетичного ринку, його учасники та принципи організації. Оптовий та роздрібний енергоринок. Досвід побудови й функціонування енергоринків Західної Європи та України. Енергетичне Співтовариство. Енергетичний ринок в умовах глобалізації світової економіки.
Лк1 "Еволюція енергетичного ринку" (заочна)	Поняття енергетичного ринку, його учасники та принципи організації. Оптовий та роздрібний енергоринок. Досвід побудови й функціонування енергоринків Західної Європи та України. Енергетичне Співтовариство. Енергетичний ринок в умовах глобалізації світової економіки.
Пр1 "Світовий енергетичний ринок" (денна)	Читання наукових статей та дискусійних публікацій щодо проблем світового енергетичного ринку. Симулятивні ігри-дебати.
Пр1 "Світовий енергетичний ринок" (заочна)	Читання наукових статей та дискусійних публікацій щодо проблем світового енергетичного ринку. Симулятивні ігри-дебати.
Тема 2. Конфлікти в енергоменеджменті: постачання та розподіл	
Лк2 "Конфлікти в енергоменеджменті: постачання та розподіл" (денна)	Організація постачання та розподілу енергії. ENTSO-E. Стандарти ISO 14040, ISO 14044 та у ISO-50001. Конфлікти в енергоменеджменті.
Пр2 "Менеджмент постачання та розподілу енергії" (денна)	Читання наукових статей та дискусійних публікацій щодо проблем постачання та розподілу енергії. Ділова гра з управління енергетичними конфліктами.
Тема 3. Енергетична політика Європейського Союзу	

<p>Лк2 "Енергетична політика Європейського Союзу" (заочна) Енергетичні цілі та сучасна енергетична політика ЄС. Агентство Європейського Союзу зі співробітництва регуляторів енергетики (ACER). TEN-E. Європейське партнерство з енергетики та довкілля (EPEE). Енергетична Стратегія 2030. Energy Roadmap 2050.</p>
<p>Лк3 "Енергетична політика Європейського Союзу" (денна) Енергетичні цілі та сучасна енергетична політика ЄС. Агентство Європейського Союзу зі співробітництва регуляторів енергетики (ACER). TEN-E. Європейське партнерство з енергетики та довкілля (EPEE). Енергетична Стратегія 2030. Energy Roadmap 2050.</p>
<p>Пр2 "Енергетична дипломатія як політика" (заочна) Кейс "Енергетична дипломатія"</p>
<p>Пр3 "Енергетична дипломатія як політика" (денна) Кейс "Енергетична дипломатія"</p>
<p>Тема 4. Альтернативні та відновлювані джерела енергії</p>
<p>Лк3 "Альтернативні та відновлювані джерела енергії" (заочна) Альтернативні та відновлювані джерела енергії" (денна)Поняття альтернативних та відновлюваних джерел енергії. Джерела відновлюваної енергетики. Основні технології відновлюваної енергетики. Використання вторинних енергетичних ресурсів та нетрадиційних джерел енергії енергетики. Законодавча підтримка розвитку сонячної та вітрової енергетики для корпоративних та приватних виробників. Закону України «Про альтернативні джерела енергії».</p>
<p>Лк4 "Альтернативні та відновлювані джерела енергії" (денна) Поняття альтернативних та відновлюваних джерел енергії. Джерела відновлюваної енергетики. Основні технології відновлюваної енергетики. Використання вторинних енергетичних ресурсів та нетрадиційних джерел енергії енергетики. Законодавча підтримка розвитку сонячної та вітрової енергетики для корпоративних та приватних виробників. Закону України «Про альтернативні джерела енергії».</p>
<p>Пр3 "Альтернативні та відновлювані джерела енергії" (заочна) Ділова гра в групах «В пошуках відновлюваної енергії». Тестування за темами 1- 4.</p>
<p>Пр4 "Альтернативні та відновлювані джерела енергії" (денна) Ділова гра в групах «В пошуках відновлюваної енергії». Тестування за темами 1- 4.</p>
<p>Тема 5. Політика організації енергоефективної діяльності на регіональному рівні</p>
<p>Лк5 "Політика організації енергоефективної діяльності на регіональному рівні" (денна) Політика організації енергоефективної діяльності на регіональному рівні: досвід ЄС. Основні завдання регіональної політики щодо реалізації заходів енергоефективності. Інтеграція показників енергетичної сталості в стратегії розвитку на рівні організації. Енергозбереження в житлово-комунальному господарстві. Регіональні програми підвищення енергоефективності в Україні.</p>

<p>Пр5 "Регіональні енергозберігаючі ініціативи" (денна) Ділова гра «Чиста енергія для міста»</p>
<p>Тема 6. Форми та методи європейської інтеграції та співробітництва в енергетиці</p>
<p>Лк6 "Форми та методи європейської інтеграції та співробітництва в енергетиці" (денна) Співробітництво в рамках європейських та міжнародних органів стандартизації в енергетичній сфері. Форми та методи європейської інтеграції та співробітництва в енергетиці. Інвестиційна підтримка Міжнародних фінансових інститутів (ЄС, ЄБРР, ПРООН, USAID) для проєктів енергозбереження.</p>
<p>Пр7 "Проблеми європейської інтеграції України у контексті енергетики" (денна) Кейс-завдання. Членство України в ЄС. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Загальна структура угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Пульс угоди - https://pulse.kmu.gov.ua/.</p>
<p>Тема 7. Формування енергетичної політики майбутнього</p>
<p>Лк7 "Формування енергетичної політики майбутнього" (денна) Майбутнє енергетичної політики. Інновації на енергетичному ринку як драйвер національної економічної безпеки держави. Зелена енергетика. Концепція Smart Grid.</p>
<p>Пр7 "Стратегічна екологічна політика" (денна) Групова робота «Стратегічна екологічна оцінка енергетичних програм міста». Тестування.</p>
<p>Тема 8. Проєкти нового енергетичного ринку та ЦСР</p>
<p>Лк4 "Проєкти нового енергетичного ринку та ЦСР" (заочна) Проєкти нового енергетичного ринку та ЦСР" (денна) 7 SDG. Модель сталого розвитку енергетики. Поняття та показники екологічної та економічної сталості енергетики. Динаміка показників сталого розвитку енергетики в Україні та в країнах ЄС. Основні напрямки впровадження енергоефективних проєктів та технологій.</p>
<p>Лк8 "Проєкти нового енергетичного ринку та ЦСР" (денна) 7 SDG. Модель сталого розвитку енергетики. Поняття та показники екологічної та економічної сталості енергетики. Динаміка показників сталого розвитку енергетики в Україні та в країнах ЄС. Основні напрямки впровадження енергоефективних проєктів та технологій.</p>
<p>Пр4 "Енергетичний проєкт" (заочна) Груповий проєкт (груповий проєкт буде складатися з «енергетичної проблеми», яку необхідно оцінити з точки зору політичних, економічних, нормативних, соціальних і технологічних аспектів з точки зору «можливості»). Європейська платформа для кластерної співпраці www.clustercollaboration.eu/tags/energy.</p>

Пр8 "Енергетичний проєкт" (денна)

Груповий проєкт (груповий проєкт буде складатися з «енергетичної проблеми», яку необхідно оцінити з точки зору політичних, економічних, нормативних, соціальних і технологічних аспектів з точки зору «можливості»). Європейська платформа для кластерної співпраці www.clustercollaboration.eu/tags/energy.

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Виконання групового дослідницького завдання
НД2	Обговорення кейсів
НД3	Участь в обговоренні-дискусії (групові та парні)
НД4	Перегляд та обговорення проблемної літератури у сфері енергетичної політики
НД5	Підготовка до поточного та підсумкового контролю

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Інтерактивні лекції
МН2	Ділові ігри
МН3	Кейс-метод
МН4	Обмін думками (think-pair-share)
МН5	Проблемно-пошуковий метод

Методи викладання: демонстрація (РН1, РН3); командна робота (РН2); проблемно-пошуковий метод (РН2); кейс-метод / аналіз ситуації (РН2, РН3).

Методи формування м'яких навичок (Soft skills): Контекстне навчання - мотивація здобувачів вищої освіти до засвоєння знань, умінь тощо шляхом виявлення зав'язків між конкретним знанням, умінням тощо та його застосуванням (РН1, РН3). Проблемне навчання - стимулювання здобувачів до самостійного набуття знань тощо, необхідних для вирішення конкретної задачі, проблеми (РН2). Міждисциплінарне навчання - використання знань з різних предметних областей, їх угруповання і концентрація в контексті розв'язуваної задачі (РН1, РН2). Розвиток критичного мислення - освітня діяльність, спрямована на розвиток у здобувачів розумного, рефлексивного мислення, здатного висунути нові ідеї і побачити нові можливості (РН2).

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
------------	---	------------------------------------

Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$170 \leq RD \leq 200$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$140 \leq RD < 169$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$120 \leq RD < 139$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 119$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Експрес-тестування
МФО2	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами
МФО3	Перевірка та оцінювання письмових завдань

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Виконання групового пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)
МСО2	Тестування
МСО3	Складання комплексного письмового модульного контролю

Контрольні заходи:

2 семестр		100 балів
МСО1. Виконання групового пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)		20
		20
МСО2. Тестування		10
	2x5	10
МСО3. Складання комплексного письмового модульного контролю		70
	2x35	70

Контрольні заходи в особливому випадку:

2 семестр		100 балів
МСО1. Виконання групового пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)		20
		20
МСО2. Тестування		10
	2x5	10
МСО3. Складання комплексного письмового модульного контролю		70
	2x35	70

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума балів за всіма успішно оціненими результатами навчання під час семестру. Здобувач освіти, який протягом

навчального періоду виконав всі заплановані види навчальної роботи та за наслідками контрольних заходів набрав необхідну, що відповідає позитивній оцінці, кількість рейтингових балів не менше 60, отримує семестрову оцінку у відповідності до набраних рейтингових балів. Здобувач освіти, який протягом поточної роботи не набрав кількість рейтингових балів, що відповідає позитивній оцінці, але не менше 35 балів, зобов'язаний скласти захід підсумкового семестрового контролю, що здійснюється після завершення останнього модульно-атестаційного циклу у семестрі або екзаменаційної сесії. При успішному складанні заходу підсумкового семестрового контролю використовується оцінка «задовільно», що засвідчує виконання студентом мінімальних вимог без урахування накопичених балів із визначенням рейтингового балу 60. Перескладання контрольних заходів всіх видів з метою підвищення позитивної оцінки, як правило, не допускається.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі
ЗН2	Програмне забезпечення (Microsoft Office, Google meet для відеоконференцій)
ЗН3	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Європейська та євроатлантична інтеграція [Текст] : навч. посіб. / О. В. Баула, Т. В. Божидарник, Т. М. Вісина та ін.; за заг. ред. О. М. Лютак. — стереотип. вид. — Херсон : Олді-плюс, 2020. — 376 с.
2	Асоціація як новий формат відносин України з Європейським Союзом: політичний, правовий, економічний та інформаційний аспекти [Текст] : монографія / В. В. Копійка, М. С. Дорошко, О. Ю. Кондратенко та ін.; за заг. ред. В. В. Копійки. — К. : Київський ун-т, 2019. — 388 с.
Допоміжна література	
3	Глосарій технічних термінів у сфері енергоефективності та відновлюваних джерел енергії [Текст] = Glossar mit Fachbegriffen aus den Bereich Energieeffizienz und erneuerbare Energien = Glossary of technical terms on energy efficiency and renewable energy / за ред. О. Масняка, С. Павлюка, І. Яремко, Г. Траяновського; пер. з нім. О. Блашук. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. — 212 с. Детальніше
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
4	Механізм діалогу партнерства з енергетичною ініціативою ЄС, http://www.euei-pdf.org/en
5	EU-Ukraine Association Agreement https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/2633-relations/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes

EU4SmartED

6	Енергетика: сприяння розвитку Внесок Європи у співробітництво в галузі сталої енергетики http://www.euei-pdf.org/sites/default/files/field_publication_file/eu_energy_initiative_europes_contribution_to_sustainable_energy_cooperation.pdf
7	Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі (Електронний ресурс): (онлайн-гід з питань євроантлантичної інтеграції): (електронний) навчальний посібник / В. О. Корнієнко. – Електронні текстові дані (1 файл (PDF): 16,5 Мбайт). – Вінниця: ВНТУ, 2017. – 147 с.
8	Європейське партнерство з енергетики та довкілля (EPEE), https://www.epeeglobal.org/about-us/
9	Європейська платформа для кластерної співпраці (www.clustercollaboration.eu/tags/energy)

2 Програма навчальної дисципліни

№ з/п	Тема	Загальний обсяг, годин	Лекції, годин	Практичні заняття, годин	Лабораторні роботи, годин	Самостійне опрацювання матеріалу (СРС), годин	Індивідуальні завдання, годин (із обсягу СРС)
денна форма навчання							
1	Еволюція енергетичного ринку	18	2	2	0	14	0
2	Конфлікти в енергоменеджменті: постачання та розподіл	18	2	2	0	14	0
3	Енергетична політика Європейського Союзу	19	2	2	0	15	0
4	Альтернативні та відновлювані джерела енергії	19	2	2	0	15	0
5	Політика організації енергоефективної діяльності на регіональному рівні	19	2	2	0	15	0
6	Форми та методи європейської інтеграції та співробітництва в енергетиці	19	2	2	0	15	0
7	Формування енергетичної політики майбутнього	19	2	2	0	15	0
8	Проекти нового енергетичного ринку та ЦСР	19	2	2	0	15	0
<i>Всього з навчальної дисципліни (денна форма навчання)</i>		<i>150</i>	<i>16</i>	<i>16</i>	<i>0</i>	<i>118</i>	<i>0</i>
заочна форма навчання							
1	Еволюція енергетичного ринку	20	2	2	0	16	0
2	Конфлікти в енергоменеджменті: постачання та розподіл	16	0	0	0	16	0
3	Енергетична політика Європейського Союзу	21	2	2	0	17	0
4	Альтернативні та відновлювані джерела енергії	21	2	2	0	17	0
5	Політика організації енергоефективної діяльності на регіональному рівні	17	0	0	0	17	0
6	Форми та методи європейської інтеграції та співробітництва в енергетиці	17	0	0	0	17	0
7	Формування енергетичної політики майбутнього	17	0	0	0	17	0
8	Проекти нового енергетичного ринку та ЦСР	21	2	2	0	17	0
<i>Всього з навчальної дисципліни (заочна форма навчання)</i>		<i>150</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>0</i>	<i>134</i>	<i>0</i>

3 Регламент дисципліни

	<p>РЕГЛАМЕНТ ДИСЦИПЛІНИ «Європейська інтеграція та співробітництво в енергетиці»</p> <p>Ступінь вищої освіти Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл Спеціальність: освітня програма для всіх освітніх програм Рік навчання 2022 Семестр один семестр Форма навчання для всіх форм Мова викладання українська</p>
Викладач(і)	Мирошниченко Юлія Олександрівна, Колосок Світлана Іванівна
Контактна інформація викладача	Мирошниченко Юлія Олександрівна, iu.myroshnychenko@biem.sumdu.edu.ua, вул. Соборна, 39, корпус 1, К1-106
Час та місце проведення консультацій	щовівторка, 14:00-15:00, К1-106, або у форматі відеоконференції meet.google.com/mtr-grkh-byu
Посилання на освітні платформи для онлайн занять	Google Classroom.
Посилання на силабус в каталозі курсів	https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/syllabus/5ee9c9ebc807ab7551449a6ed88024901963645
Засоби зворотного зв'язку із групою щодо отримання та опрацювання виданих матеріалів	Зворотній зв'язок зі здобувачами вищої освіти здійснюється через особистий кабінет СумДУ та у середовищі Google Classroom.
<p align="center">ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ</p>	
Політика щодо відвідування	Політика відвідування регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті. Облік відвідування навчальних занять здобувачами вищої освіти здійснюється викладачем.

Політика оцінювання	Політика оцінювання регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ. Шкала оцінювання з навчальної дисципліни: R=100 балів. Розподіл рейтингових балів за видами навчальної роботи на практичних заняттях: виконання групового пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист) – максимально 24 б.; огляд та обговорення проблемної літератури виконання (2 завдання) – максимально 3 бали за кожний тест; виконання тестів – максимально 5 балів за кожний тест; 2 кейси – максимально 5 балів за кожний кейс; поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль) – максимально 25 б. за кожний модульний контроль. Здобувачі освіти, які навчаються за індивідуальним графіком, обов'язково повинні скласти письмовий модульний контроль, виконання практичних завдань у встановлений навчальним графіком час.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Політика щодо дедлайнів та перескладання регламентується наказом ректора Сумського державного університету №0469-I від 03.06.20 р. Здобувачі вищої освіти виконують практичні завдання з встановленими дедлайнами у 1-2 тижня в залежності від складності завдань. У разі значення підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю «FX», здобувач освіти має право на дворазову спробу отримання позитивної оцінки на заході підсумкового семестрового контролю (перше перескладання викладачеві, друге – комісії). При отриманні підсумкової семестрової оцінки за накопиченими рейтинговими балами поточного контролю «F», - здобувач освіти не допускається до заходу підсумкового семестрового контролю, вважається таким, що має академічну заборгованість з навчальної дисципліни, і представляється деканатом до відрахування (крім випадків продовження деканатом ліквідації академічної заборгованості за наявності документально підтверджених поважних причин неспішності здобувача освіти). Ліквідація заборгованості відбувається впродовж 1 тижня після атестаційного.
Політика щодо оскарження результатів оцінювання	Оскарженню можуть підлягати результати оцінювання з модульних та семестрових атестацій. Для цього здобувач має подати апеляцію на ім'я директора/декана у день проведення атестаційного заходу чи після оголошення результатів його складання, але не пізніше наступного робочого дня. За розпорядженням директора створюється комісія з розгляду апеляції. За рішенням апеляційної комісії оцінка може змінюватися у разі встановлення порушень під час проведення атестацій.

<p>Політика щодо академічної доброчесності</p>	<p>Всі роботи, визначені регламентом, повинні бути виконані здобувачем самостійно. Під час виконання письмового модульного або підсумкового контролю списування заборонене. Роботи здобувача вищої освіти не повинні містити плагіату, фактів фабрикації та фальсифікації списування. Під час вивчення дисципліни неприпустимими також є інші прояви академічної недоброчесності, перелік яких визначено Кодексом академічної доброчесності університету.</p> <p>У разі, якщо викладачем виявлено порушення академічної доброчесності з боку здобувача вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни, викладач має право вчинити одну з наступних дій:</p> <ul style="list-style-type: none">- знизити на величину до 40% включно кількість балів, отриманих при виконанні завдання на практичному занятті;- надати рекомендації щодо доопрацювання обов'язкового домашнього завдання із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину 25% включно;- не зараховувати обов'язкове домашнє завдання без надання права його перероблення;- призначити перескладання письмового модульного або підсумкового контролю із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину до 15% включно;- відмовити в перескладанні письмового модульного або підсумкового контролю.
---	---

4 Узгодження результатів навчання з методами викладання, навчання та оцінювання

Результат навчання	Види навчальних занять	Види навчальної діяльності	Методи, технології викладання і навчання	Засоби навчання	Методи та критерії оцінювання
РН1	Лк1, Лк4, Пр1, Пр4	НД3, НД4	МН1, МН4	ЗН1, ЗН2, ЗН3	МСО1, МСО2, МСО3
РН2	Лк3, Лк7, Лк8, Пр3, Пр7, Пр8	НД2, НД3	МН1, МН2, МН3	ЗН1, ЗН2, ЗН3	МСО2, МСО3
РН3	Лк2, Лк5, Лк6, Пр2, Пр5, Пр6	НД1, НД2, НД3, НД5	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5	ЗН1, ЗН2, ЗН3	МСО1, МСО3